

O'ZBEKISTONNING MARKAZIY OSIYO DAVLATLARI BILAN IQTISODIY HAMKORLIK ISTIQBOLLARI

Muxamedjanov Bexzod Baxodirovich

Osiyo xalqaro universiteti, magistr

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekistonning Markaziy Osiyo mamlakatlari bilan mintaqalararo hamkorligini mustahkamlash masalalarini mamlakat va uning mintaqalari iqtisodiy o'sishining muhim manbai sifatida talqin etilganligi ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar. Markaziy Osiyo, hamkorlik, mintaqa, iqtisodiy o'sish, integratsiya, mintaqa, rivojlanish, strategiya, eksport.

O'zbekistonning jahon iqtisodiy tizimiga integratsiyalashuvini kengaytirish iqtisodiyotda davom etayotgan tarkibiy o'zgarishlarning muhim elementi bo'lib, barqaror iqtisodiy rivojlanish uchun muhim zamin bo'lib xizmat qiladi. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish strategiyasida mamlakat va uning mintaqalarini eksportga yo'naltirilgan rivojlanish modeliga o'tish, jumladan, hududlarning eksport salohiyatini oshirish va qo'llab-quvvatlash, ichki bozordagi tovar va xizmatlarni jahon bozorlariga kiritish bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshirilishi zarurligi bayon etilgan.

Demak, O'zbekiston va xorijiy davlatlar o'rtasidagi mintaqalararo hamkorlikni mustahkamlash bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish bugungi kunda dolzarb vazifa hisoblanadi. [Shularni inobatga olgan holda](#), mualliflar, O'zbekiston bilan Markaziy Osiyo mamlakatlari o'rtasidagi mintaqalararo hamkorlikni mustahkamlash masalalarini mamlakat va uning mintaqalari iqtisodiy o'sishining muhim manbai, deb hisoblashadi.

Tajriba shuni ko'rsatadiki, mintaqalararo iqtisodiy hamkorlik faoliyat turlarini diversifikatsiya qilish, ishlab chiqarish kuchlarini joylashtirishning zamonaviy shakllarini joriy etish hamda mahalliy mahsulot va xizmatlarni sotish, xomashyo sotib olish, mamlakatlar mintaqalari o'rtasida investitsiya va mehnat resurslari harakatida kuzatiladigan to'siqlarni bartaraf etishga ko'maklashadi. O'zbekiston tashqi iqtisodiy faoliyatini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari [eksport salohiyatini oshirish](#), xorijiy investitsiyalarni jalb qilish ko'lamini kengaytirish va import o'rnini bosuvchi ishlab chiqarish jarayonlarini chuqurlashtirish bo'ldi. Shuni ta'kidlash joizki, ayrim iqtisodiy faoliyat turlarida o'ziga xos xususiyatlar va raqobat ustunliklariga ega bo'lgan O'zbekiston tovar va xizmatlarni eksport qilishda munosib o'rin egallaydi.

Umuman olganda, bugungi kunga kelib, Markaziy Osiyo hukumatlari tomonidan sanoat va ilmiy-texnikaviy hamkorlik, mintaqalararo hamkorlik, sarmoyalarni o'zaro rag'batlantirish [va himoya qilish](#), ta'lim-tarbiya hujjatlarini o'zaro tan olish to'g'risida shartnomalar imzolandi. O'zbekiston mashinasozlik, elektr, to'qimachilik va oziq-ovqat sanoati sohalarida ishlab chiqarishni mahalliy lashtirish hamkorlik uchun yaxshi istiqbollarni ko'rmoqda.

Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston va Turkmaniston iqtisodiy mintaqalararo rivojlanish va mintaqada ekologik xavfsizlikni ta'minlash borasida ham O'zbekiston uchun muhim hamkorlardir. Bu mamlakatlar o'rtasidagi munosabatlar xalqlarning tarixiy yaqinligi va o'zaro siyosiy va iqtisodiy manfaatlarga asoslanadi.

O‘zbekiston va Markaziy Osiyo davlatlari o‘rtasida mintaqalararo hamkorlikni amalga oshirishning ijobiy jihatlari quyidagilardan iborat:

- yirik investitsiya [loyihalarini amalga oshirish](#), hududiy klaster, savdo zonalarini tashkil etish;
- yuqori texnologiyali faoliyat turlarini (mashinasozlik, [farmatsevtika](#), asbobsozlik, axborotlashtirish va aloqa) rivojlantirish va amalga oshirishda tuman va shaharlarda sanoatni rivojlantirish maqsadida hududlarga investitsiya resurslarini jalb qilish;
- [mahalliy mahsulotlar](#), masalan, to‘qimachilik mahsulotlari uchun o‘z brendini shakllantirish, Markaziy Osiyoda savdo uylari va markazlarini tashkil etish;
- mahalliy mahsulotlarning [tashqi bozorlarga](#), xususan, Markaziy Osiyo mamlakatlariga, erkin savdo zonalariga to‘g‘risidagi bitimlarni amalga oshirish doirasida chiqarish;
- ta‘lim, sog‘liqni saqlash, biznesni rivojlantirish va investitsion jozibadorlikni oshirish [sohasida tajriba almashish](#), ilg‘or texnika va texnologiyalar ishlab chiqarishga jalb etish;
- mahalliy quvvatlar va resurslarga asoslangan qo‘shma loyihalar orqali uzoq va chegara hududlarini (qishloq joylarini) rivojlantirish va boshqalar.

Prognozlashtirish va makroiqtisodiy tadqiqotlar instituti tomonidan tadqiqot ishlari doirasida o‘tkazilgan mintaqalarning tabiiy-iqtisodiy salohiyatini baholash O‘zbekistonning Markaziy Osiyo mamlakatlari bilan ko‘p tomonlama hamkorligi uchun istiqbolli yo‘nalishlarni aniqlash imkonini berdi.

Yagona energetika tizimining qayta tiklanishi O‘zbekiston, [Turkmaniston](#), Qozog‘iston, Tojikiston va Qirg‘izistonga umumiy quvvatlardan foydalanish va energiya ta‘minoti bilan bog‘liq muammolarni bartaraf etish imkonini beradi. Yagona elektr energiyasi bozori iste‘molchilarga oshkora narxlar belgilash imkonini beradi va a‘zo davlatlarning iqtisodiy o‘rishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Markaziy Osiyo mintaqalaridagi ekologik vaziyatni barqarorlashtirish bo‘yicha birgalikdagi sa‘y-harakatlar doirasida “suvning quyi qismi”dagi davlatlarda (Qozog‘iston, O‘zbekiston va Turkmaniston) suv [tanqisligini bartaraf etish](#), “suvning yuqori qismi”dagi mamlakatlarni (Qirg‘iziston va Tojikiston) esa gidroelektr stansiyalaridan elektr energiyasi bilan ta‘minlash, [shuningdek](#), qishloq xo‘jaligini intensivlashtirish orqali suv sarfini kamaytirish bo‘yicha chora-tadbirlar o‘tkazish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Shunday qilib, mintaqaviy va mintaqalararo iqtisodiy munosabatlarni yanada kuchaytirish Markaziy Osiyo davlatlari uchun yagona [iqtisodiy bozorni yaratish](#), mintaqaviy va jahon bozorlarida mahsulotning [raqobatbardosh-ligini oshirish](#), mavjud resurslardan [samarali foydalanish](#), innovatsion [jarayonlarni jadallashtirish](#), yagona ilmiy va ta‘lim [salohiyatini shakllantirish](#), ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish orqali ularning taraqqiyotiga sezilarli ijobiy turtki beradi.

Markaziy Osiyoda barqarorlik va birdamlik mustahkamlanayotgani asosiy natija sifatida qayd etildi. Mintaqa iqtisodiy o‘rish va investitsion faollik markazlaridan biriga aylanmoqda, G‘arbni Sharq va Shimolni Janub bilan bog‘laydigan transport xabi bo‘lishdek tarixiy vazifani yana o‘z zimmasiga olmoqda. Global jarayonlarning mintaqaning barqaror rivojlanishiga ta‘siri chuqur tahlil qilinib, bunday xavf-xatarlarga samarali qarshi turish

imkoniyati ko‘p qirrali sheriklikni chuqurlashtirishga qaratilgan qo‘shma sa’y-harakatlarni birlashtirishga bog‘liqligi qayd etildi. Shu munosabat bilan O‘zbekiston prezidenti Markaziy Osiyo davlatlari hamkorligi istiqbollari bo‘yicha qator takliflarni bildirdi.

“Savdo-iqtisodiy hamkorlik mintaqaviy sheriklik va integratsiyaning asosiy harakatlantiruvchi kuchidir. Biz ushbu yo‘nalishda mintaqa mamlakatlari bilan amaliy hamkorlikni rivojlantirish uchun O‘zbekistonda barcha zarur shart-sharoitlarni yaratmoqdamiz”, — dedi mamlakat yetakchisi.

“Yoshlarning bilim va malakasini rivojlantirish bo‘yicha sa’y-harakatlarimizni birlashtirish, ularni yetuk malakali kadrlar qilib tayyorlash va bandligini ta‘minlash maqsadida shu yo‘nalishdagi xalqaro tashkilotlar ishtirokida Markaziy Osiyo yoshlari imkoniyatlarini kengaytirish va ularning salohiyatini ro‘yobga chiqarish markazini tashkil etishni taklif etamiz.

Markaziy Osiyo mamlakatlari o‘rtasida savdo-iqtisodiy munosabatlarning mana shunday yaxshilanishi, umuman aytganda, mintaqaning investitsiyaviy jozibadorligini oshirishga yordam berdi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Oliy ta’lim tizimini yanada rivojlantirish to‘g‘risida”gi PQ-2909-son (2017-yil 20-aprel) Qarori // lex.uz/docs/3171590
2. M.I. Nurmatova Zamonaviy ta’limda iqtisodiy fanlarni o‘qitish usullari tahlili. International Conference on Developments in Education. Hosted from Delhi, India 2022
3. D. Tojiboyeva, A. Yo‘ldoshev Maxsus fanlarni o‘qitish metodikasi.